

Έτον ένα αντάρτικο

Γράφει ο Φώτης Κραλίδης.

Κάθε χρόνο τέτοια μέρα, και μόνο δυστυχώς, φέρνουμε στην μνήμη μας την Γενοκτονία των Ελλήνων της πανάρχαιας ελληνικής γης του Πόντου, η οποία εκτυλίχθηκε σε τρεις φάσεις την περίοδο 1914-1923 μέσω συστηματικών κρατικών μεθόδων της γείτονος και οδήγησε σύμφωνα με τους πιο έγκυρους ισχυρισμούς ξένων ιστορικών σε περισσότερους από 350.000 νεκρούς ποντίους, την στιγμή που ο αγώνας για την διεθνή αναγνώριση της συνεχίζεται αμείωτος. Όμως αυτά είναι λίγο πολύ γνωστά. Βέβαια σε μια εποχή που έχει την τάση όλα να τα θέτει υπό αμφισβήτηση είναι χρήσιμο να αναφέρουμε πλέον ακόμη και τα πιο αυτονόητα. Είναι χρήσιμο να τα αναφέρουμε και να τα επαναφέρουμε στην μνήμη μας, όχι μόνο εθιμοτυπικά και εν είδη μνημόσυνου, αλλά για να έχουμε πάντα κατά νου ότι ,σε αντίθεση με κείνους τους Έλληνες, εμείς δεν έχουμε κάνει τίποτα ακόμα για την πατρίδα μας.

Θα κάνουμε λοιπόν ένα άλμα στον ιστορικό χρόνο και θα μεταφερθούμε στα μέσα της δεύτερης δεκαετίας του 20^{ου} αι. Η Κεμαλική Τουρκία με την πρόφαση της συμμετοχής στον Α΄ Π.Π στο πλευρό της Γερμανίας και της Αυστροουγγαρίας κλιμακώνει τα μέτρα εναντίον του Ελληνισμού και εν γένει του χριστιανικού στοιχείου της Ανατολής, δηλαδή της Ανατολικής Θράκης, της Μικράς Ασίας και του Πόντου. Προφάσεις πολλές, ο σκοπός προφανής και τα μέσα ποικίλουν. Κηρύσσεται γενική αναγκαστική επιστράτευση του μάχιμου πληθυσμού, δημιουργούνται τα τάγματα εργασίας ή αμελέ ταμπουρού που οδηγούν σε χιλιάδες απάνθρωπες δολοφονίες Ελλήνων στρατιωτών, σπίτια επιτάσσονται ή κατα-

λαμβάνονται, άμαχοι δηλαδή γυναικόπαιδα και γέροντες εκτοπίζονται ή πέφτουν θύματα καθημερινών αγριστήτων.

Για μια σειρά αιτιών ο Πόντος τίθεται στο επίκεντρο των τουρκικών σχεδιασμών για μαζική εξόντωση του ελληνικού στοιχείου της Ανατολής. Μακριά από το κέντρο και στα βάθη της Ανατολής είναι αδύνατο οι περιοχές αυτές να τύχουν οποιασδήποτε προστασίας είτε από την μητέρα πατρίδα είτε από την απρόθυμη Δύση. Τα τάγματα του Κεμάλ και του Τοπάλ Οσμάν επιδράμουν καθημερινά και ανεξέλεγκτα.

Οι μάχιμοι Έλληνες του Πόντου έχουν μπροστά τους δύο επιλογές. Ή θα αντιδράσουν ανθρώπινα και θα καταφύγουν στην Ελλάδα ή στην Ρωσία για να γλυτώσουν ή θα ξεπεράσουν τον εαυτό τους. Κάπως έτσι γεννιούνται στα δυσπρόσιτα βουνά του Πόντου οι πρώτες αντάρτικες ομάδες από επικηρυγμένους, από το τουρκικό κράτος, λιποτάκτες. Αρχικά με την καθοδήγησή του μαθημένου στην νοοτροπία της αντίστασης και του αντάρτικου Γερμανού Καραβαγγέλη, και με πενιχρά έως ανύπαρκτα μέσα. Φεύγοντας από τα χωριά τους επικηρυγμένοι ή δραπετεύοντας από τα αμελέ ταμπουρού οι πρώτοι αντάρτες άρχισαν τον αγώνα στην κυριολεξία με ό,τι βρήκαν μπροστά τους, μαχαίρια, τσεκούρια, σκαπάνες ή στην καλύτερη καμιά σπασμένη τουρκική ξιφολόγχη στερημένη σε κάποια ξύλινη κατασκευή. Έτσι απλά, αγνά, ανταρτικά και ελληνικά. Σιγά σιγά οι ομάδες επανδρώνονται και εξοπλίζονται επαρκώς μέσα από ληστείες και εμπόριο με εξισλαμισθέντες Έλληνες της περιοχής, τους Λαζούς των οποίων ο ελληνισμός αποδεικνύεται ανεξίτηλος. Με επάρκεια ανδρών και οπλισμού, με την καθοδήγηση χαρισματικών αρχηγών όπως ο Βασίλ Αγάς, ο Κοτσά Αναστάς, ο Ιστύλ Αγάς και άλλοι, αλλά και με την ηρωική στήριξη των γυναικών και των παιδιών που τους εμπυχώνουν και τους ακολουθούν παντού ακόμη και στον θάνατο, το ποντιακό αντάρτικο ανάγεται σε μια υπολογίσιμη απειλή στα νώτα των Κεμαλικών.

Σκοπός των οργανωμένων και πλέον αξιόμαχων τακτικών ανταρτικών σωμάτων είναι σε πρώτη φάση η προστασία των φυγόστρατων, λιποτακτών και καταδιωκόμενων καθώς και των χωριών και του άμαχου πληθυσμού από τις επιδρομές αλλά και η εκδίκηση για τα μέχρι τότε εγκλήματα των Τούρκων. Οι μάχες είναι συνεχείς. Μετά το 1919 όμως, με την ήττα των Τούρκων στον μεγάλο πόλεμο, την ελληνική απόβαση στην Σμύρνη και τον ξεσηκωμό ο σκοπός των ανταρτών διευρύνεται, γίνεται μακροπρόθεσμος, μεγαλόπνοος, γίνεται εθνικός. Οι ντόπιοι πολιτικοί και η εκκλησία τους στηρίζουν. Ο οργανωμένος και δυναμικός ελ-

ληνισμός της Νότιας Ρωσίας και του Καυκάσου είναι μαζί τους. Η μεγάλη ιδέα και το εθνικό όνειρο πλέον έχουν όνομα, λέγονται Δημοκρατία του Πόντου και τα πάντα κινούνται προς αυτή την κατεύθυνση. Ο ένοπλος αγώνας βαδίζει παράλληλα με τις μαζικές πολιτικές κινητοποιήσεις. Στις 25 Μαρτίου του 1919, ανήμερα της εθνικής εορτής, συγκροτείται το Εθνικόν Συμβούλιον, η πρώτη άτυπη κυβέρνηση της Δημοκρατίας του Πόντου. Ωστόσο η τροπή των εξελίξεων στο μέτωπο της Μικράς Ασίας και η καταστροφή συμπαρασύρουν τον εκτεθειμένο Πόντο, συντρίβουν τα όνειρα, διαλύουν τον εκεί Ελληνισμό και φυσικά και το αντάρτικο. Η γενοκτονία είναι γεγονός και τραύμα που δύσκολα θα επουλωθεί.

Στο σημείο αυτό αξίζει μια μικρή αναφορά στην πιο επική στιγμή του ποντιακού αντάρτικου. Βρισκόμαστε στα τέλη του 1917, νοτίως της Πάφρας, στο σπήλαιο της Παναγίας, οι αντάρτες του Γιώργη Καραβασίσογλου έχουν περικυκλωθεί από τις τουρκικές δυνάμεις μαζί με 650 γυναικόπαιδα. Ή θα πέσουν μαχόμενοι με κίνδυνο της ζωής των οικογενειών τους ή θα παραδοθούν και οι γυναίκες τους θα ατιμωθούν. Ο αρχηγός φωνάζει «Υπάρχει και άλλη λύση. Θα παραδώσουμε τα πτώματά μας στους Τούρκους. Θα σκοτώσει ο ένας τον άλλον για να σώσουμε τα γυναικόπαιδα». Τα παλικάρια κοιτάζονται ίσια στα μάτια. Η απόφαση η σκληρή, η απόφαση η ηρωική έχει μόλις παρθεί. «Για την Πατρίδα και την Πίστη» κραυγάζουν. Το περίστροφο στον Ταγκάλ Γιώργη. «Θα μας σκοτώσεις όλους και αφού σηκώσεις άσπρη σημαία θα σκοτωθείς και εσύ». Αγκαλιάζονται, φιλιούνται, οι γυναίκες και τα παιδιά φωνάζουν και κλαίνε. Ο Ταγκάλ εκτελεί την διαταγή. Όλοι νεκροί. Σημαία λευκή. Οι τούρκοι πανηγυρίζουν. Τρόπαια της επιτυχίας τους οι γυναίκες...

Αντί Επιλόγου

Στο σπήλαιο την μέρα εκείνη αναβίωσε μετά από 50 χρόνια η θυσία και ο ηρωισμός των Κρητών επαναστατών και υπερασπιστών της Ιεράς Μονής Αρκαδίου. Σε όλο τον Πόντο όμως από την Σάντα μέχρι την Πάφρα και από το Αλατσάμ έως την Αργυρούπολη και για 10 συναπτά έτη, αναβίωσε το πνεύμα των κλεφτών και των αρματολών μετά από 100 χρόνια. Σήμερα εμείς 100 χρόνια μετά και καθώς μνημονεύουμε ως αναλογιστούμε καλά ποιο πνεύμα μας οδηγεί, και ως μην ξεχνάμε ότι το αντάρτικο μπορεί να έπεσε τότε αλλά το αν θα ξανανθίσει είναι μια ιστορία που δεν έχει γραφτεί ακόμα.